

ประสบการณ์เส้นทางชีวิตผู้มาบั้นชีวิตหลังกำแพง

The Experiences of the Life Pathway towards Attaining Master's Degree
in Prisonยุทธศาสตร์ หิม โตะบู้ก¹ จิระสุข สุขสวัสดิ์²Yuward Heemtohbook¹ Jirasuk Suksawat²¹นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช²อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การดำเนินชีวิตในการเรียนระดับมหาบัณฑิตของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่เป็นผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำกลางบางขวางที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึกภาคสนาม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์บริบทและเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การดำเนินชีวิตในการเรียนระดับมหาบัณฑิต มี 4 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1) ความมืดบนเส้นทางเดิน 2) คืบคลานสู่การศึกษา 3) ก้าวเดินสู่เส้นทางมหาบัณฑิต และ 4) ก้าวสู่ความสำเร็จเพื่อทางเดินสู่อิสรภาพ

คำสำคัญ เส้นทางชีวิต มหาบัณฑิตหลังกำแพง ผู้ต้องขังเรือนจำ

Abstract

The purposes of this research were to study life experiences of graduates in Bang Kwang Central Prison in obtaining their master's degree. Key informants were 7 master's degree prisoner students who were sentenced to death and life imprisonment in Bang Kwang Central Prison, and they were willing to participate in the study. The employed research instruments were an interview protocol, an observation form, and field notes. The data were analyzed by means of context and content analysis. The findings revealed 4 main themes of life experiences in obtaining the master's degree. They are as follows: 1) Darkness of the pathway, 2) Struggling for education, 3) The path to be a graduate, and 4) Steps to success for passage to freedom.

Keywords: Life pathway, Master's Degree in prison, Prisoner

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555–2559 ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งหวังเรื่องการพัฒนาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกในวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าของความเป็นไทย มีโอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีภูมิคุ้มกัน และรู้เท่าทันในเวทีโลก

จากการศึกษาของ นภาพรณี หะวานนท์ และคณะ (2555) ที่ระบุอย่างชัดเจนว่าผู้หญิงที่ผ่านการศึกษาในเรือนจำจะมีอัตราการกลับเข้าสู่เรือนจำซ้ำเป็นครั้งที่สองและที่สามน้อยลงอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาน้อย จึงขาดความรู้ความสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ การได้รับศึกษาน้อยจึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ขาดความยับยั้งชั่งใจและถูกชักจูงได้ง่าย พร้อมทั้งมีโอกาที่จะกระทำความผิดหรือประกอบอาชญากรรมสูง ดังที่ Shook (1998-2003 อ้างถึงใน นุชลิ อุปภัย, 2556, น. 5) กล่าวว่าการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมในการเตรียมบุคคลเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์มีคุณค่าและคุณประโยชน์แก่สังคมต่อไป กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่และนโยบายหลัก คือการควบคุมผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมายมิให้หลบหนี การดำเนินงานมีตั้งแต่การควบคุม กักขัง กักกัน จำคุก และประหารชีวิต ตามขั้นตอนหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ยังมีภารกิจที่ต้องทำควบคู่ไปกับการควบคุม นั่นก็คือ การให้การศึกษา การอบรม แก้ไขและพัฒนานิสัยแก่ผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่สามารถเป็นที่ยอมรับของสังคม และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

จากการศึกษาวิจัยในกลุ่มผู้ต้องขังที่ผ่านมา พบว่า มีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาของผู้ต้องขังในประเด็นที่เป็นประสบการณ์ชีวิตของผู้ต้องขังในบริบทของการศึกษาขั้นสูงในระดับอุดมศึกษา ค่อนข้างน้อยทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตัวอย่างงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วยในเรือนจำ (ธนู ไม้แก้ว, 2554) กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในเรือนจำกลางบางขวาง (พรรณเลขา พลอยสระศรี, 2546) บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต (เพ็ญพรรณ ปกาสิทธิ์, 2553) ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเรือนจำ (นิภา นิ่มนวล, 2548) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องขัง (เพ็ญรัชรัตน์ เงินงาม, 2550) ทักษะของเจ้าหน้าที่เรือนจำบางขวางต่อกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำความมั่นคงสูง (อารีรัตน์ ไกรเกตุ, 2552) การเรียนรู้ความพอเพียงของชีวิตในเรือนจำและชีวิตหลังพ้นโทษ (ปฤษฎณา ชนะวรราช, 2556) การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาในเรือนจำ (วิทวัส สิทธิพันธ์, 2549) การกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำ (ไพโรจน์ สุนทรพรหม, 2550) จากการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมายังไม่พบการทำวิจัยเกี่ยวกับด้านจิตวิทยาและด้านการศึกษาของผู้ต้องขังในเรือนจำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์การก้าวผ่านเส้นทางการศึกษาของมหาบัณฑิต เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะจิตใจและลักษณะปรากฏการณ์การเผชิญความยากลำบากของการศึกษาเล่าเรียนระดับมหาบัณฑิตในเรือนจำ เพื่อเป็น

แนวทางปฏิบัติงานของนักแนะแนว นักจิตวิทยาการศึกษา และเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์เพื่อการเยียวยาจิตใจของผู้ต้องขังควบคู่กับการช่วยเหลือทางสังคมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิตในการเรียนระดับมหาบัณฑิตของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตที่เป็นผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำกลางบางขวาง จำนวน 7 คน เป็นเพศชายทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 45 ปี โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ 1) เป็นนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต 2) เป็นผู้ต้องขังตามคำพิพากษาคัดสินตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตอยู่ในเรือนจำกลางบางขวาง 3) สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดี และ 4) ยินดีเข้าร่วมการวิจัย ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

อายุ ปี	ภูมิลำเนา	ลักษณะการลงโทษ				หน้าที่รับผิดชอบใน เรือนจำ (ปัจจุบัน)
		คดี	คำ พิพากษา	จำ ปี	ชั้น	
53	เพชรบุรี	พ.ร.บ.ยา เสพติด	ตลอดชีวิต	18	เยี่ยม	ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานใน แดน 2
39	ชุมพร	ความผิด ต่อชีวิต	ตลอดชีวิต	10	เยี่ยม	เป็นครูผู้ช่วยสอนในแดน 5
47	สมุทรปราการ	พ.ร.บ.ยา เสพติด	ตลอดชีวิต	14	เยี่ยม	เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้า พนักงานในแดน 6
40	นครสวรรค์	พ.ร.บ.ยา เสพติด	ตลอดชีวิต	15	เยี่ยม	เป็นผู้ช่วยงานในแดน 9 (สุทกรรม)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

อายุ ปี	ภูมิลำเนา	ลักษณะการลงโทษ				หน้าที่รับผิดชอบใน เรือนจำ (ปัจจุบัน)
		คดี	คำพิพากษา	จำ ปี	ชั้น	
43	จันทบุรี	พ.ร.บ. ยาเสพติด	ตลอดชีวิต	18	เยี่ยม	เป็นผู้ช่วยงานห้องสมุด พร้อมปัญญา แคน 15
53	ชุมพร	ความผิด ต่อชีวิต	ตลอดชีวิต	10	เยี่ยม	เป็นนักแสดงลำตัดใน กิจกรรมต่างๆที่ฝ่าย การศึกษาจัดขึ้น
40	เชียงใหม่	พ.ร.บ. ยาเสพติด	ประหารชีวิต	13	เยี่ยม	ประจำแดน 3

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งมีประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางในการค้นหาคำตอบ ตัวอย่างคำถามหลัก เช่น ขณะเรียนท่านมีการปรับตัวเรื่องการเรียนอย่างไร ท่านเจอปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนอย่างไร แล้วท่านจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร ทั้งนี้อาจมีการปรับเปลี่ยนข้อคำถามได้ตามสถานการณ์นั้นๆ เทปบันทึกเสียง และแบบบันทึกภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 7 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์และอัดเทป โดยก่อนที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย สอบถามถึงความสมัครใจ และลงนามใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยข้อมูลต่างๆ จะเก็บไว้เป็นความลับ ใช้นามสมมติแทนชื่อจริง และจะรายงานผลเป็นภาพรวมเท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และบันทึกภาคสนามในการเก็บข้อมูลด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยถอดความบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ และตรวจความถูกต้องก่อนวิเคราะห์บริบทและเนื้อหา (context & content analysis) นำข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะศึกษามาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของข้อมูล จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูล โดยถอดรหัสข้อความ (coding) และจัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะที่มีความหมายคล้ายคลึงกันให้เป็นหมวดหมู่ (categories) จากนั้นจัดเป็นประเด็นย่อย (sub themes) และรวบรวมประเด็นย่อยที่มีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกันในประเด็นหลัก (themes) ร่วมกับการนำบริบทที่ศึกษาเข้ามาอธิบาย ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำควบคู่ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อค้นพบประเด็นใหม่ๆ และประเด็นที่ไม่ชัดเจนแล้วต้องการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม (ชาย โพธิ์สิตา, 2550)

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ดำเนินการโดยนำทฤษฎีความการสัมภาษณ์เชิงลึกและรายละเอียดต่างๆ ให้ผู้ต้องขังที่ศึกษาด้านการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 2 คนร่วมพิจารณาข้อมูลทั้งหมด (Peer Review) และผู้วิจัยใช้วิธีการ

ตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจดบันทึกภาคสนามตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยได้กล่าวถึงประเด็นหลัก 4 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในการเรียนระดับหม่าบัณฑิตของพวกเขาในเรื่องจำกลางบางช่วง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความมีดบนเส้นทางเดิน มี 3 ประเด็นรอง คือ โลกแคบที่เกิดจากมุมมองทางความคิด ความทุกข์ที่เกิดจากใจ และ พฤติกรรมที่แสดงออก 2) ดิ้นรนสู่การศึกษา มี 2 ประเด็นรอง คือ ก้าวแรกบนเส้นทางเดิน เดิมเต็มกำลังใจแก่ตัวเอง 3) ก้าวเดินสู่เส้นทางหม่าบัณฑิต มี 4 ประเด็นรอง คือ จัดสรรเวลาเรียน อดทนสู้เพื่อค่าเล่าเรียน เชื่อมั่นในความสามารถของตน และ สายสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และผู้สอน 4) ก้าวสู่ความสำเร็จเพื่อทางเดินสู่อิสรภาพ มี 3 ประเด็นรอง คือ เรียนรู้ชีวิตด้วยแนวคิดจิตวิทยา ความรู้สึกดีๆ ที่ปรากฏในใจ และคุณค่าชีวิตจากการศึกษา

1. ความมีดบนเส้นทางเดิน จากการศึกษาพบว่าทุกอย่างก้าวของชีวิตหลังกำแพงสูงนั้นถูกพันนาการด้วยห้วงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมต่างๆ ที่แฝงไว้ ประกอบด้วย 3 ประเด็นรอง ดังนี้

1.1 โลกแคบที่เกิดจากมุมมองความคิด เนื่องจากการสูญเสียอิสรภาพที่เคยมี ถูกพันนาการด้วยเครื่องจองจำ “โซ่ตรวน” ถูกจำกัดอิสรภาพและเสรีภาพในด้านต่างๆ เช่น ต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่ถูกควบคุมอย่างเคร่งครัดและเข้มงวด ถูกมองจากบุคคลภายนอกว่าเป็นพลเมืองชั้นล่างของสังคม และแม้กระทั่งการรับรู้และมองเห็นคุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ภายในตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีค่อยๆ เลือนหายไปทุกวินาทีจนไม่หลงเหลือในลมหายใจ สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลให้มุมมองทางความคิดของตนเองแปรเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ผู้ต้องขังกล่าวว่า “มันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเลยแหละ...คือต้องดูแลมันตลอดปล่อยไม่ได้ถ้าปล่อยสักวันสองวันก็ขึ้นสนิมแล้วพอเป็นสนิมมันกินขาลเลย” และ “12 ปีนี้ไม่มีอุบัติเหตุในการประกอบอาชีพอะไรซักใบเพราะเราไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่มีบุคคลภายนอกมาร่วมด้วยเลย สอนเสริมก็ไม่เสริมอ้างว่าป่วย อบรมเข้มต้องมาแต่แยกตัว เราจับไม่ได้ที่คนมองเราอย่างสมเพชเวทนาสงสารหรือดูถูก”

1.2 ความทุกข์ที่เกิดจากใจ เป็นสภาวะบีบคั้นที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องจากการสูญเสียอิสรภาพทางร่างกาย การสูญเสียศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การสูญเสียฐานะทางสังคมที่เคยมี การพลัดพรากและไม่สามารถเป็นเสาหลักดูแลครอบครัวได้ สิ่งเหล่านี้ค่อยๆ สะสมรวมกันเป็นทุกข์ทางใจที่ไม่เคยพานพบอันหนักหนาสาหัส การรู้สึกตัวถูกเหยียดหยาม รังเกียจ และถูกมองว่าเป็นชนชั้นล่างของสังคม สิ่งเหล่านี้จะค่อยๆ ซึมซับเป็นความทุกข์ที่สะสมขึ้นในใจ ผู้ต้องขังสะท้อนว่า “แต่ก่อนจะไปไหนมาไหนเพื่อนก็ให้เกียรติเราแต่พอมายู่นนี้จากหน้ามือเป็นหลังเท้าเลยอย่างว่าแต่ให้เกียรติเลยแม้แต่คำพูดบางคำที่เขาพูดกับเราเหมือนไม่ใช่คนมันเจ็บกว่าเขาทุบอีก” และ “ถูกมันจะอยู่อย่างไร พ่อแม่มันติดคุกหมดใครจะดูแล”

1.3 พฤติกรรมที่แสดงออก เป็นสภาวะบีบคั้นที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องจากความเครียดวิตกกังวล ความเครียดและความวิตกกังวลเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อปฏิกิริยาตอบสนองทางด้านร่างกาย โดยลักษณะอาการที่เด่นชัด คือ การนอนไม่หลับ มีปัญหาเรื่องการขับถ่าย มีนปวดศีรษะ และเบื่ออาหาร ผู้ต้องขังกล่าวว่า “4 วันนะไม่

ถ่าย นอนก็ไม่ได้ พอลืมตัวนอนหัวมันหมุนตัวๆ เจ็บหัว (ปวดศีรษะ) ต้องขอยาพาราเมทิน ไม่ใช่ที่ที่เราจะอยู่นั้นไม่น่าอยู่ อยากกลับบ้านแต่กลับไม่ได้” และ “หว่าดระเวงไปหมดเลยกลัวเจ้าหน้าที่ กลัวผู้ต้องขังด้วยกันจะทำร้ายนอนสะดุ้งตลอดเวลา เครียด หงุดหงิดมีเรื่องกับผู้ต้องขังบ่อยต้องกินยาระงับประสาท”

2. ดันดันผู้การศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การก้าวพลาดของชีวิตทำให้ต้องเข้าสู่สถานที่แห่งการจองจำ และการรู้สึกด้อยคุณค่า ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดภาวะต่อต้านกับสิ่งที่เข้ามาบีบคั้นอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจ โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติใหม่ในการสร้างความหมายใหม่แก่ตัวตนด้วยการศึกษา ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง ดังนี้

2.1 ก้าวแรกบนเส้นทางเดิน ผู้ให้ข้อมูลมีแรงขับเคลื่อนที่หลากหลายที่จะหักเหสู่กระบวนการสร้างตัวตนใหม่ด้วยแรงขับที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่ผ่านมาของตน โดยเริ่มต้นจาก กำลังใจจากคนในครอบครัว ความรัก ความผูกพันจากคนในครอบครัวเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพลังใจที่จะสร้างตัวตนใหม่พร้อมทั้งการได้รับแรงใจจากในหลวงผู้เป็นราชันในทศพิธราชธรรมที่มีต่อไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน และโอกาสที่ได้รับเนื่องจากพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ผู้เป็นแม่พระและเป็นดวงใจของผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งปวงที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการให้โอกาสให้ผู้ต้องขังรับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนโง่ คิดกังวลว่าเวลาพ้นโทษจะอยู่กับสังคมภายนอกอย่างไร ความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกทางออกด้วยการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อเติมเต็มความรู้ที่ยังด้อย ผู้ต้องขังกล่าวถึงความรู้สึกที่ว่า “ถ้าเรายอมพ่ายแพ้ไม่เพียงแต่เราที่เสียใจแต่ทำให้คนที่รักเราในครอบครัวต้องเสียใจเพราะทุกคนให้กำลังใจให้สู้อย่างเดียว คืออย่างอื่นหน้าที่พวกเขาทำไมเราทำไม่ได้” และ “คิดดูซิว่า โอกาสที่เราได้รับนะ จากสมเด็จพระเทพฯ เชียวนะ ถ้าท่านไม่มีพระราชดำริแล้วเราจะได้อ่านหนังสือกันอยู่อย่างนี้หรือ”

2.2 เติมเต็มกำลังใจแก่ตนเอง การเติมเต็มกำลังใจแก่ตนเองถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการเริ่มต้นที่จะก้าวเดินบนเส้นทางการศึกษา เช่น ลบรอยการถูกประทับตราบาปจากสังคมที่เกิดจากการรับรู้ถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการติตราของสังคมว่าเป็นอาชญากรไม่เว้นแม้แต่สังคมรอบข้างที่ดำรงอยู่ยังถูกสับสนประมาทส่งผลให้รู้สึกอึดอัด และทำทลายความรู้สึกด้อยค่าถูกติตราที่เกิดขึ้นในใจ ให้สังคมรับรู้และยอมรับว่าตนนั้นมีความสามารถและมีตัวตนอยู่ในสังคม โดยการใช้เวลาอย่างคุ้มค่า สามารถเพิ่มพูนความรู้ สร้างตัวตนใหม่ให้กับตนเองเพื่อชีวิตใหม่ที่ดีกว่าหลังพ้นโทษ และให้คนในครอบครัวภูมิใจเพื่อแทนคุณพ่อแม่ที่ตนไม่สามารถเลี้ยงดูพ่อแม่ที่แก่เฒ่าในฐานะลูก ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกที่จะแทนคุณด้วยปริญญาบัตร และเป็นต้นแบบที่ดีแก่ลูกหลาน ผู้ต้องขังกล่าวว่า “เรียนไปทำไม เรียนเพื่ออะไร คำสับสนประมาทนี่เยอะมากมันเหมือนมีแรงกระตุ้นอยากทำให้คนเห็นว่าไอคนที่อยู่ในขังลบลมมาตลอดนี้แหละจะเรียนให้จบให้ดู” และ “แม่ได้ภูมิใจ ตอนติดคุกใหม่ๆ แม่พยายามปกปิดไม่ให้ชาวบ้านรู้ว่าลูกติดคุก ผมคิดว่าพอจบเราพ้นโทษได้รับปริญญาโท แม่จะได้ไม่อายชาวบ้านแล้ว”

3. ก้าวเดินสู่เส้นทางมหัศจรรย์ จากการศึกษานี้พบว่าเมื่อผู้ให้ข้อมูลได้มองเห็นเส้นทางในการเริ่มต้นที่จะก้าวเดินสู่การศึกษาในระดับมหัศจรรย์แล้ว มุมมองในการดำเนินชีวิตที่จะก้าวต่อไปรวมถึงวิธีการต่างๆ ที่แสดงถึงลักษณะในการก้าวเดินด้วยความมุ่งมั่น ประกอบด้วย 4 ประเด็นรอง ดังนี้

3.1 การจัดสรรเวลาเรียน การดำเนินชีวิตในโลกหลังกำแพงเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างจากโลกภายนอก โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในเรื่องจำที่มีความมั่นคงสูงซึ่งใช้กฎระเบียบวินัยที่เข้มงวดในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังตลอดทั้งพื้นที่ในแต่ละแดนค่อนข้างแคบสำหรับผู้ต้องขังแปดร้อยถึงเก้าร้อยคน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องจัดสรรเวลาในการอ่านตำราเรียนอย่างยากลำบาก เพราะผู้ให้ข้อมูลต้องใช้เวลาดั้งแต่ 06.00-15.30 น.ในแต่ละวันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ทางเรือนจำกำหนด หลังจากนั้นตั้งแต่เวลา 15.30 ถึง 06.00 น. ของรุ่งวันซึ่งเป็นเวลาพักผ่อนบนเรือนนอนและเป็นช่วงเวลาอันมีค่าในการจัดสรรเวลาเรียนในแต่ละวันที่ต้องอยู่ในห้องร่วมกับผู้ต้องขังอื่นๆ ถึงยี่สิบชีวิตในห้องแคบเพียง 4x8 และหารด้วยบล็อกสี่มุมภายใน 1 เมตรพร้อมทั้งความอึดอึ้งจากเสียงโทรทัศน์ของข่าวสารและละครที่ประโคมกันมาแต่ละช่อง จากสภาพเรือนนอนที่เก่าแก่สร้างด้วยผนังคอนกรีตทั้ง 4 ด้าน แยกย่อยออกเป็น 48 ห้องมีทางเดินระหว่างกึ่งกลางของตึกมีลูกกรงเหล็กเป็นเสมือนมุ้งลวดกั้น อากาศพัดผ่านช่องเล็กๆ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีกฎระเบียบที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การห้ามนำสัมภาระสิ่งของขึ้นเรือนนอน ไม่เว้นแม้แต่นหนังสือหรือตำราเรียนถือเป็นความยากลำบากในการอ่านตำราเรียน จากสภาพดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตัวเองในการจัดสรรเวลาอ่านตำราเรียนด้วยวิธีการที่แตกต่างกันไป เช่น ปรับตัวหาเวลาที่เหมาะสมในขณะที่บางคนใช้เวลาในยามวิกาลเพื่ออ่านตำราเรียน “ผมทำใจเอา เพราะมันโลกของเรา ก็มาจัดเวลาเอา เฮ้ยตอนนี้เพื่อนเขาคูทิวี่เสียงมันดังไม่มีสมาธิเราก็อหลับ เพื่อนเขาหลับเราก็ตื่นสลบเอา” และ “ตอนนี้เขาไม่ให้เอาหนังสือขึ้นเรือนนอนเราก็ปรับตัวเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่มาอ่านตอนกลางวัน เสาร์-อาทิตย์”

3.2 อดทนสู้เพื่อค่าเล่าเรียน ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงกลวิธีการต่างๆ เพื่อนำมาจัดการกับค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตด้วยรูปแบบและกลวิธีตามประสบการณ์และพื้นฐานที่แตกต่างกันของแต่ละคน โดยเริ่มต้นจาก การออกออมเป็นการแบ่งสรรรายรับรายจ่ายให้เหมาะสมในแต่ละเดือน ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางรายที่หารายได้ด้วยตนเองสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่อยู่ในนี้มีอาหารการกินที่ทางเรือนจำจัดให้ถึงแม้จะไม่ถูกใจถูกคอ แต่คิดว่ากินเพื่อประทังชีวิตพร้อมทั้งการยึดหลักความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทำให้สามารถอยู่อย่างประหยัดอดออมได้ไม่ยาก พร้อมทั้งการหารายได้เสริม เช่น การรับจ้างซักผ้า รับเขียนคำอุทธรณ์และทูลเกล้าถวายฎีกา ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลบางรายเลือกที่จะเขียนบทเพลง เป็นต้น ปราบฎการณ์เหล่านี้เป็นการดิ้นรนเพื่อเป็นทุนค่าเล่าเรียน แต่ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลายรายได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว “ผมจะยึดหลักพอเพียงของในหลวง ผมกินของหลวงใช้ของหลวงตลอด” และ “พอดีเห็นเขารับจ้างซักผ้า แล้วเพื่อนแนะนำลูกค้าให้ด้วยทุกวันนี้ผมรับจ้างซักผ้าเพื่อจ่ายค่าเทอม”

3.3 เชื้อมั่นในความสามารถของตนเอง เมื่อผู้ให้ข้อมูลอยู่ในสถานการณ์ที่บีบรัดด้วยกฎเกณฑ์และข้อบังคับควบคุมที่เข้มงวด พวกเขาจะคิดว่าสถานการณ์นั้นเขาสามารถก้าวข้ามมันไปได้ ซึ่งเกิดจากความมุ่งมั่นที่จะเดินต่อไป ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทำทนายและมีแรงผลักดันด้านการศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิตท่ามกลางความเข้มงวดของกฎเกณฑ์ภายในเรือนจำเพื่อพิสูจน์ความสามารถที่ตนมีและเชื่อมั่นในศักยภาพและความสามารถว่าตนสามารถทำได้อย่างดีเยี่ยม ผู้ต้องขังกล่าวว่า “ความหนักหนาสาหัสของการติดคุกผมคิดว่าไม่มีอะไรเกินเมื่อเราสามารถผ่านช่วงวิกฤตห้องประหารมาได้ผมว่าชีวิตนี้ไม่มีอะไรที่ต้องกลัวแล้ว โดยเฉพาะการเรียนในระดับ ป.โท มันคงไม่หนักแล้ว” และ “การเรียน ป.โท ไม่ได้สำคัญที่ปริญญาหม่หาบั้นชีวิต สำคัญในความภาคภูมิใจในตัวเองภูมิใจว่าเราได้ทำในสิ่งที่คนทั่วไปคิดว่ามันยาก มันเป็นอุปสรรค มันมีข้อจำกัดมากมาย แต่เราทำได้”

3.4 สายสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และผู้สอน เมื่อปรากฏการณ์สายสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และผู้สอนเกิดขึ้นในโลกหลังกำแพง เดิมที่ผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทในฐานะ “ผู้ต้องขัง” ที่ถูกมองว่าไม่มีค่า ไร้ซึ่งศักดิ์ศรีและเป็นอาชญากรที่สังคมหวาดกลัว การได้รับโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนและการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้สอนจึงเริ่มขึ้น ส่งผลต่อสภาวะอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แปรเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในฐานะ “ผู้ต้องขัง” ที่ปราศจากศักดิ์ศรีและคุณค่าใดๆ ก่อให้เกิดการเพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองมากขึ้น ผู้ต้องขังคนนั้นกล่าวว่า “อาจารย์ที่มาให้ความรู้พวกเราที่แสดงออกมาเหมือนพวกเราไม่ใช่อาชญากรมันทำให้นึกถึงว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพวกเรายังมีอยู่” และ “มันอย่างไรตอนนั้นบอกไม่ถูกนะมันรู้สึกเฉยนะว่าอบอุ่น โดยเฉพาะวันที่มาให้การปรึกษา IS พวกเราจัดกิจกรรมวันไหว้ครู ใ้อตอนที่อาจารย์ให้อวาททำให้เสียใหญ่ น้ำตาซึมหลายคนไม่ใช่ผมคนเดียวผมสังเกตเห็นนะ”

4. ก้าวสู่ความสำเร็จเพื่อทางเดินสู่อิสรภาพ การเผชิญชีวิตบนเส้นทางมหานัดคิดหลังกำแพงนั้นไม่ว่าจะเป็นกระบวนการที่ตนที่เกิดจากตนเอง โอกาสที่ได้รับหรือการจัดสรรเวลาเรียน ล้วนมาจากความคิดความรู้สึก ซึ่งถือเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำให้ผู้ให้ข้อมูลประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย สร้างคุณค่าให้ชีวิต ซึ่งเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งการถูกจองจำ แต่สิ่งที่สำคัญสำหรับผู้ให้ข้อมูลคือ แนวทางในการดำเนินชีวิตนับจากนี้ และการรอคอยวันที่จะได้รับอิสรภาพ แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับรู้แล้วว่าเส้นทางชีวิตผู้หมั่นคิดหลังกำแพงมิใช่เรื่องง่ายแต่ก็สามารถมองเห็นแสงสว่างบนทางเดินสู่จุดหมายได้หากเรียนรู้ชีวิตด้วยจิตวิทยา ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกดีๆ ที่ปรากฏในใจ ซึ่งจากคุณค่าที่เกิดขึ้นก็แสดงให้เห็นแล้วว่า การใช้ชีวิตในพื้นที่ที่จำกัดและไร้ซึ่งอิสรภาพยังดำรงอยู่ แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเองและผู้อื่น จึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของเรือนจำได้

ในขณะเดียวกันการเรียนจิตวิทยาทำให้เกิดแนวคิด มุมมองในการใช้ชีวิต ได้เห็นความเชื่อมโยงทางความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ การเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์จะช่วยให้เข้าใจกระบวนการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมา และด้วยการเรียนในระดับมหานัดคิดสาขาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยานี้เองที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้กระบวนการที่ตนก้าว สิ้นคลอนเกิดความเข้าใจสัจธรรมของชีวิตแม้อิสรภาพ “ทางกาย” จะไม่หลงเหลืออยู่ แต่ความคิด และความรู้สึกยังเป็นอิสระ ทำให้ชีวิตเปี่ยมไปด้วยความหมาย และมีกำลังใจที่จะเดินสู่เป้าหมายของชีวิตอย่างภาคภูมิใจและพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคมในฐานะคนดีต่อไป ผู้ต้องขังสะท้อนว่า “พอได้เรียนจิตวิทยาเหมือนคิด “ใช่ค้อพ” ให้กับใจเรา (ยิ้มอย่างร่าเริง) พอปะทะเรื่องร้ายๆ เราไม่แตกหัก โดยเฉพาะในถนนสายนี้เป็นหลุมเป็นบ่อเยอะ เพราะร้อยพ่อ พันแม่ ปัญหามันมากทั้งกับเพื่อนกับเจ้าหน้าที่” และ “ใช่เลย วิชาที่เราเรียนมันสนุก พออ่านเจอในหนังสือ เราก็เจอสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในนี้ โยกย้าย สับแดนการเข้าออกมาเรียนวนวนไปหมด มันจังหวะพอดีถ้าไม่ได้เรียนนี่คงลาออกกันหมดแล้ว”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง ประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเรียนระดับมหานัดคิดของพวกเขาในเรือนจำกลางบางขวาง ในลักษณะที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงตนเองที่เกิดจากการปฏิวัติมโนทัศน์เดิมๆ

ตัวอย่างเช่น ประสบการณ์ชีวิตในการเรียน ประเด็นแรก ว่าเปรียบเสมือนความมืดบนเส้นทางเดินที่เกิดจากความทุกข์ทรมาน ความอับสออดสู ความหวาดกลัวในโลกหลังกำแพงนั้น มีความหมายที่แอบแฝงอยู่ โดยความหมายที่แฝงอยู่นั้นมิได้มีแค่เพียงการลงโทษเท่านั้นแต่พบว่าโครงสร้างเรือนจำทำให้ผู้ต้องขังได้รับผลของ “ความเจ็บปวดจากการจองจำ” นั่นคือความเจ็บปวดจากการสูญเสียอิสรภาพ การสูญเสียในสิ่งของและบริการที่เคยรับเมื่ออยู่ภายนอก ความทุกข์และความเจ็บปวดที่ผู้ให้ข้อมูลที่ได้ผ่านพบทำให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดกับสิ่งที่ต้องเผชิญอยู่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sykes and Messing (ม.ป.ป. อ้างถึงใน นิภา นิ่มนวล, 2548, น.173) สำหรับประสบการณ์ในประเด็นการค้นคว้าการศึกษา เป็นการมองสถานการณ์ที่เผชิญอยู่นั้นสามารถที่จะพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสได้ ซึ่งเกิดจากความตั้งใจจริงที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองส่งผลให้เกิดความรู้สึกฮึกเหิมและท้าทายความบีบคั้นที่เกิดขึ้น เนื่องด้วยความต้องการที่จะลบลอยตราบาปจากสังคม คือ ต้องการให้สังคมรับรู้และยอมรับว่าตนนั้นมีความสามารถและมีตัวตนอยู่ในสังคมเมื่อพ้นโทษ คุณลักษณะนี้จึงสอดคล้องกับมิติการควบคุมตามองค์ประกอบที่ 1 C = Control ของทฤษฎีความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค ของสตอลซ์ (Stoltz, 2000) ที่กล่าวว่า ระดับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลที่มีมิติด้านการควบคุมสูง ได้แก่ การมีระดับการรับรู้ถึงความสามารถของตนที่จะควบคุมตนให้ผ่านพ้นเหตุการณ์และความยากลำบากสูง เป็นผู้ที่มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา (Proactive Approach) ไม่ย่อท้อ พยายามหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ การก้าวเดินสู่เส้นทางหมั่นขยันดังนับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้สถาบันเบ็ดเสร็จที่มีกฎระเบียบค่อนข้างเข้มงวดเนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีความมั่นคงสูงซึ่งมีความแตกต่างจากสังคมภายนอกโดยสิ้นเชิง แต่พวกเขาไม่ยอมจำนนต่อปัญหาอุปสรรคทั้งหลาย พวกเขาเชื่อว่าปัญหาอุปสรรคทั้งหลายที่พวกเขาเผชิญอยู่นั้นเป็นความรับผิดชอบของตนในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วง โดยการจัดสรรเวลาในการเรียน ซึ่งพวกเขายังให้ความหมายไว้ว่าการจัดสรรเวลาเรียน คือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตัวเอง เช่น การแทรกตัวขึ้นมาอ่านตำราในยามวิกาลยอมละทิ้งความสุขของการหลับนอน เนื่องด้วยความรับผิดชอบของการเป็นนักศึกษา การมีความรู้สึกรับผิดชอบนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พวกเขามองเห็นข้อดีที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ซึ่งข้อดีดังกล่าวช่วยบรรเทาสถานะบีบคั้นอารมณ์ ความรู้สึกทางจิตใจ มุมมองดังกล่าวสอดคล้องกับความหมายตามองค์ประกอบที่ 2 คือ O = Ownership ของทฤษฎีความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคของ Stoltz (2000 อ้างถึงใน สิทธิพร ครามานนท์, 2555, น 9-10) ที่กล่าวว่า สาเหตุและความรับผิดชอบ (O²=Origin and Ownership) หมายถึง การวิเคราะห์ค้นหาถึงสาเหตุของปัญหา โดยการพิจารณาจากตัวเองก่อน เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีตและนำมาปรับปรุงแก้ไข บางครั้งปัญหายังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลัง (Powerful Motivator) ในการมีพฤติกรรมที่มีประโยชน์ พร้อมทั้งยังตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตน โดยเริ่มต้นจากการค้นหาสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งตัวเองและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

คุณค่าชีวิตจากการศึกษา หลังจากการเผชิญชีวิตบนเส้นทางการศึกษาของมหาบัณฑิตหลังกำแพง ในลักษณะต่างๆ นั้นก่อให้เกิดความหมายต่อชีวิตของผู้ให้ข้อมูล อันจะเป็นคุณค่าที่จะนำไปสู่แนวทางการใช้ชีวิตในโลกหลังกำแพงและในอนาคตหลังจากได้รับอิสรภาพออกสู่โลกกว้าง ที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ ควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำรงชีวิต เมื่อเกิดปัญหาความยุ่งยากขึ้นจะเป็นผู้ที่พร้อมรับความยุ่งยากทุกสถานการณ์ ไม่หวั่นไหว ไม่คิดมากหรือจมอยู่กับความทุกข์ ซึ่งหากพิจารณา

จากคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลแล้วจะเห็นได้ว่าอารมณ์ด้านลบได้แก่สภาวะเสียสมดุลด้านอารมณ์ ความรู้สึกนั่นเอง การที่บุคคลควบคุมอารมณ์ด้านลบได้นี้เนื่องจากเกิดจากการเรียนรู้ชีวิตด้วยแนวคิดจิตวิทยา แนวคิดทางจิตวิทยาจึงทำหน้าที่ทั้งควบคุมอารมณ์ทางลบและผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอันเกิดจากสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายและสภาวะบีบคั้นอารมณ์ ความรู้สึกให้เกิดขึ้นในขอบเขตที่จำกัด นอกจากนี้การเรียนรู้ชีวิตด้วยแนวคิดจิตวิทยายังถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยจัดการปัญหาต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความราบรื่น ผู้ให้ข้อมูลหลายรายรับรู้ว่าการเรียนรู้ด้านจิตวิทยาว่าเป็นเครื่องมือในการตั้งรับเมื่อเผชิญกับปัญหา ซึ่งก็สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 3 คือ R = Reach ของทฤษฎีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของสตอลซ์ (Stoltz, 2000) ที่กล่าวว่า ผลกระทบที่จะมาถึง (R=Reach) หมายถึง การวัดผลกระทบปัญหาความยุ่งยากที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด พร้อมระวังและมีสติในอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น โดยบุคคลสามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ ควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิต เมื่อเกิดปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้น คนกลุ่มนี้จะตอบสนองต่อปัญหาด้วยความฉลาดมองเห็นหนทางในการจัดการกับปัญหาอุปสรรค มองปัญหาและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กระบวนการกลายเป็นมหาบัณฑิตหลังกำแพง เกิดจากเงื่อนไขปัจจัยสำคัญที่เป็น การปฏิสังสรรค์กับตนเองของมหาบัณฑิตที่มีต่อบริบทเงื่อนไขรอบข้างภายใต้โครงสร้างของสถาบันเบ็ดเสร็จ ดังนั้นการกำหนดนโยบาย นอกจากจะใช้แนวกำหนดจากบุคคลในองค์กรราชทัณฑ์แล้ว ควรนำความรู้ความเข้าใจ ที่ได้จากทัศนะของผู้ต้องขังที่อยู่ในปรากฏการณ์การกลายเป็นมหาบัณฑิตโดยตรงมาเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนร่วมด้วย ซึ่งนโยบายที่พึงส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดขึ้นในเรือนจำ ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

1.1 ควรมีนโยบายเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับทุกคนทุกฝ่าย ในการศึกษาเรียนรู้อย่างจริงจังต่อ กระบวนการศึกษาต่อระดับมหาบัณฑิตของผู้ต้องขัง โดยให้ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นหนทางการแก้ปัญหาที่สำคัญของสังคมโดยรวม ทั้งนี้นโยบายในการศึกษาเรียนรู้ปรากฏการณ์ควรเน้นการพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิด หรือโลกทัศน์อันเกิดจากการปฏิสังสรรค์ของมหาบัณฑิตที่มีต่อบริบทแวดล้อมว่ามีปัจจัยเงื่อนไขใดที่เป็นแรงจูงใจ ให้ก้าวสู่การเป็นมหาบัณฑิตจนประสบความสำเร็จ

1.2 ควรมีนโยบายในการกระตุ้นเตือนให้สถาบันทางสังคมและองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็น ปัจจัยเงื่อนไขในกระบวนการกลายเป็นมหาบัณฑิตของผู้ต้องขัง เช่น ครอบครัว กรมราชทัณฑ์ เรือนจำ ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรณีวิทยาให้สำรวจและว่ามีปฏิสัมพันธ์อยู่กับผู้ต้องขังอย่างไร และก่อให้เกิดผลใน ความคิด ความรู้สึกของผู้ต้องขังอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมลงมือปฏิบัติการกิจในบทบาทของตนที่จะเป็น การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ต้องขังกลุ่มที่ต้องการเรียนในระดับมหาบัณฑิต

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ให้ข้อมูลรับรู้ถึงคำพิพากษาประหารชีวิตหรือตลอดชีวิตพวกเขา ตกอยู่ในภาวะบีบคั้นทางจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าความทุกข์นั้น ได้พัฒนามาจากความคับข้องอัดอั้นที่เกิดจากการ ดำรงชีวิต ผู้ต้องขังจะจมปลักอยู่ในสภาวะนั้นและอาจส่งผลให้ไม่สามารถก้าวข้ามวิกฤตชีวิตมาได้ หากไม่ได้รับ

การช่วยเหลือกันทั่วทั้งที่ ดังนั้นเรียนจำควรดำเนินการจัดบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยา โดยการร่วมกับนักจิตวิทยาการปรึกษาเพื่อช่วยเหลือด้านจิตใจแก่ผู้ต้องขัง โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่มีอัตราโทษสูง จึงควรให้รูปแบบในการให้ความช่วยเหลือด้วยกระบวนการปรึกษารายบุคคล

2.2 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้สอนสามารถสร้างความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในใจของมหาดำเนินคดี ตลอดจนเกิดความรู้สึกดี ๆ ว่าตนยังมีคุณค่า ดังนั้นควรบูรณาการความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมที่สามารถสร้างความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในใจผู้ต้องขังที่มีต่อเจ้าหน้าที่และผู้สอน ตลอดจนกลุ่มเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันซึ่งจะเป็นแรงผลักดันในการก้าวสู่การเป็นมหาดำเนินคดีหลังของผู้ต้องขังในเรือนจำ

2.3 จากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลายรายในการวิจัยครั้งนี้กล่าวตรงกันว่า การอ่านตำราเรียนทำให้รู้สึกบันเทิง สบายใจ ช่วยคลายเครียด จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน มีสติ ดังนั้นเรียนจำควรสนับสนุนส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการอ่านให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 ควรมีการวิจัยขยายผลในเรื่องปัจจัยในการฟื้นตัวจากความทุกข์จากการสูญเสียอิสรภาพของผู้ต้องขังในเรือนจำ

3.2 ควรมีการวิจัยขยายผลในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงตัวเองสู่เส้นทางการศึกษาในระดับมหาดำเนินคดี เพราะการวิจัยดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งทำให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการศึกษาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3 ควรมีการวิจัยข้ามวัฒนธรรมในประเด็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรม รวมทั้งวิธีการเผชิญภาวะวิกฤตของชีวิตและฟื้นตัวจากสภาวะดังกล่าว ในการก้าวเดินบนเส้นทางมหาดำเนินคดี เพราะจะทำให้มิติทางวัฒนธรรมของการศึกษาในระดับมหาดำเนินคดีมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ธนุ ไม้แก้ว. (2554). *การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วยในเรือนจำ* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นภาพรณัฏ หะวานนท์ และคณะ. (2555). *ชีวิตที่ถูกกลืนเรื่องเล่าของผู้หญิงในเรือนจำ* (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
- นิภา นิ่มนวล. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังเข้ากับสภาพแวดล้อมเรือนจำ ศึกษาเฉพาะกรณีของทัณฑสถานหญิงกลาง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นุชลี อุภักย์. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปฤชญา ชนวรรรช และคณะ. (2556). *การเรียนรู้ความพอเพียงของชีวิตในเรือนจำและชีวิตหลังพ้นโทษ*. โครงการกำลังใจในพระราชดำริพระองค์เจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

- พรรณเลขา พลอยสระศรี. (2546). *กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในเรือนจำบางขวาง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญพรรณษา ปกาสิทธิ์. (2553). *บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต* (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สิทธิพร ครามานนท์. (2555). *ประสบการณ์ฟื้นฟูอาชีพสตรีคนชานาไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- โสภา ชปีลมันน์. (2537). *อาชญากรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- อารีรัตน์ ไกรเกตุ. (2552). *ทักษะของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางบางขวางต่อกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำความมั่นคงสูง* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.